

PM

 HÖGSKOLEVERKET
National Agency for Higher Education

Sara Karlsson, Staffan Wahlén
2005-10-18

I Högskoleverkets instruktion från regeringen ingår att bevaka nationella och internationella förhållanden och tendenser som är viktiga för högskolans verksamhet. Den internationella bevakningen redovisas bl.a. i nyhetsbrev, rapporter och kortare PM, varav denna är en. Innehållet i våra PM kan t.ex. vara analyser, beskrivningar av utländska förhållanden och referat av utländska rapporter. De publiceras endast på Högskoleverkets webbplats www.hsv.se

Joint degrees – på väg mot gemensamma europeiska examina?

Varför är joint degrees intressant?

Avsikten med joint degrees är att ett antal utbildningsanordnare går samman och ger en gemensam utbildning som dessutom leder till en gemensam examen. Detta ska ge samarbetsvinster för utbildningsanordnarna, ge studenterna större valfrihet och bidra till att stärka den internationella dimensionen i utbildningen. Frågan drivs mycket aktivt i Europa som en del av Bologna-processen. Förhoppningen är att joint degrees ska kunna bidra till det övergripande målet att etablera the European Higher Education Area (EHEA) dvs. en konkurrenskraftig zon för högre utbildning. Sverige är ett av de länder som drivit frågan och var bl.a. värd för ett seminarium i maj 2004.¹

Även Europarådet och UNESCO arbetar för att joint degrees ska få större erkännande. Deras s.k. *Lisbon Recognition Convention Committee* enades i juni 2004 om en uppmaning till alla länder som undertecknat Lissabonkonventionen att erkänna joint degrees och underlätta för studenter som vill utbilda sig på det här sättet. Om det finns nationella hinder bör de enligt kommittén undanröjas.² I Bergen, på det senaste ministermötet inom ramen för Bologna-processen, upprepades detta krav.³ Att man gör sådana uttalanden har att göra med att det, trots det uttalade stödet för joint degrees inom Europa, fortfarande finns en del svårigheter som främst har med nationell lagstiftning att göra.

---

¹ http://www.bologna-bergen2005.no/EN/Bol_sem/Seminars/040506Stockholm/040506-07_Recommendations.pdf

² http://www.coe.int/t/dg4/highereducation/recognition/lrc_EN.asp

³ http://www.bologna-bergen2005.no/Docs/00-Main_doc/050520_Bergen_Communique.pdf

Definition av joint degrees

I diskussionen kring joint degrees figurerar flera olika definitioner av begreppet, vilket bidrar till komplexiteten. Lisbon Recognition Convention Committee har lagt fram en definition med tre möjligheter:

A joint degree should, for the purposes of this recommendation, be understood as referring to a higher education qualification issued jointly by at least two or more higher education institutions or jointly by one or more higher education institutions and other awarding bodies, on the basis of a study programme developed and/or provided jointly by the higher education institutions, possibly also in cooperation with other institutions. A joint degree may be issued as

- a. a joint diploma in addition to one or more national diplomas
- b. a joint diploma issued by the institutions offering the study programme in question without being accompanied by any national diploma
- c. one or more national diplomas issued officially as the only attestation of the joint qualification in question⁴

I andra sammanhang kallas endast alternativ b, dvs. en modell helt utan nationella examensbevis, för en ”riktig” joint degree medan de andra kallas för dubbla eller multipla examina.

Det kan finnas anledning att påpeka att vi inte har någon accepterad svensk benämning för joint degree, möjligen beroende på att företeelsen är internationell.

Joint degrees i Sverige

I propositionen Ny värld – ny högskola (2004/05:162) lägger den svenska regeringen fram sin syn på joint degrees och hävdar att utfärdande av gemensamma examina enligt modell b ovan inte är möjliga med mindre än att en mellanstatlig överenskommelse knyts om sådana examina.⁵ I Sverige får nämligen endast de examina som finns i examensordningen utfärdas. Dessutom kommer det att krävas ett omfattande arbete som berör såväl generell lagstiftning som lagstiftning för högre utbildning. Exempel på problemområden är möjligheten till gemensam myndighetsutövning mellan lärosäten inom landet respektive mellan olika länder, rättssäkerheten i form av ansvar för studenten, frågor om tillsyns- och utvärderingsansvar för den gemensamma utbildningen samt status för och möjlighet till erkännande av den gemensamma examen.

I motsats till modell b kan gemensamma examina enligt modell a och modell c ovan utfärdas av svenska lärosäten. Svenska lärosäten uppmuntras till sådana samarbeten. I och med att Sverige har ratificerat Lissabonkonventionen har studenter rätt att tillgodoräkna sig högskoleutbildning från andra länder. Utbildningen i sin helhet ska sedan beskrivas i bilagan till examensbeviset (Diploma supplement). I propositionen ger regeringen Högskoleverket i uppdrag att göra denna bilaga tydligare när det gäller gemensamt genomförda utbildningsprogram.⁶ Det förändrar dock inte möjligheterna att utfärda gemensamma examina.

---

⁴ http://www.coe.int/t/dg4/highereducation/recognition/lrc_EN.asp

⁵ Ett samarbete mellan svenska lärosäten kan inte heller leda till gemensamma examina enligt modell b.

⁶ <http://www.regeringen.se/content/1/c6/04/63/20/c709b01f.pdf>

Joint degrees i övriga Europa

I relativt många länder i Europa, inklusive Finland och Norge, är det möjligt att utfärda joint degrees enligt den striktare definitionen. Dubbla eller multipla examinaär vanliga. En översikt av läget i de olika EU-länderna redovisas i bilaga till denna PM.

På det av Sverige anordnade seminariet om joint degrees i maj 2004 presenterades två fallstudier från länder där det blivit juridiskt möjligt att utfärda joint degrees: Italien och flamländska Belgien. I Italien finns en förordning som explicit gör joint degrees lagliga. Lärosätena har sedan skrivit in det i sina egna regelverk, institutionerna skriver in det i sina avtal och rektor fattar beslut - en process i fyra steg således. Det flamländska systemet är nytt men tänkt att få stor användning bl.a. i samarbeten med nederländska och fransk-belgiska universitet. I samband med Bergen-mötet presenterade även Frankrike ett ramverk för hur gemensamma examina ska godkännas.

Erasmus Mundus – EU:s stöd till joint degrees

EU:s nya mobilitetsprogram Erasmus Mundus kan sägas vara kommissionens bidrag till utvecklandet av joint degrees. Det riktar sig främst till studenter och lärare från länder utanför EU/EES-området ("tredje land"). Syftet är att stärka den europeiska utbildningens konkurrenskraft i världen och locka hit begåvade studenter och lärare. Programmet består av fyra delar:

1. Stöd till gemensamma magisterprogram: Minst tre universitet inom EU som gått samman i ett konsortium och utarbetat ett gemensamt master/magisterprogram om 1-2 år kan ansöka om stöd på 15000 euro/år under fem år. EU-kommissionen granskar och godkänner ansökningarna.
2. Stipendier till studenter och lärare från tredje land: Studenter från länder utanför EU/EES kan få stipendier (1 600 euro/månad + 5 000 euro/år för resor och avgifter). Även lärarstipendier kommer att delas ut.
3. Stipendier till studenter och lärare från EU för deltagande i konsortiets samarbeten med universitet i tredje land.
4. Stöd till marknadsföring av Erasmus Mundus utanför EU.⁷

För kommissionen är viktiga skäl till att stödja joint degrees att dessa ger stabila, långsiktiga internationella avtal; de kan utveckla det "europeiska medborgarskapet"; de ökar anställningsbarheten för studenterna och ger lärosätena en fördel i marknadsföringen. Inte minst är de också ett sätt att marknadsföra Europa och europeisk högre utbildning utanför Europa.

Svenska universitet och högskolor medverkar i ett flertal konsortier. Totalt medverkar 16 svenska lärosäten i de totalt 56 konsortier som hittills har fått stöd inom ramen för Erasmus Mundus. I den senaste ansökningsomgången ingick åtta svenska lärosäten. Exempel på program i vilka svenska lärosäten ingår är European Masters Degree in International Humanitarian aid (Uppsala universitet), European Master of Science in International Health (Karolinska institutet).

---

⁷ http://europa.eu.int/comm/education/programmes/mundus/index_en.html

EUA och ENQA utvärderar joint degrees

Att joint degrees blir vanligare skapar nya frågor kring bl.a. kvalitetssäkring och utvärdering. Detta är något som i vanliga fall sker på den nationella nivån enligt nationella standarder, men när utbildningsprogram blir transnationella uppstår även ett behov av att utvärdera på ett transnationellt sätt. Både European University Association (EUA) och European Association for Quality Assurance in Higher Education (ENQA) har börjat utreda dessa frågor.

EUA publicerade 2004 en studie av 11 joint degrees vilken pekade på en rad olösta frågor: programmen ser väldigt olika ut sinsemellan (och vill gärna fortsätta ha den friheten) och finansieringen är oklar, liksom den juridiska statusen. När det gäller kvalitetssäkring efterfrågades ett sammanhållet system.⁸ EUA arbetar för närvarande med ett projekt (finansierat av Erasmus Mundus action 4) som tar upp denna typ av metodologiska frågor.

Högskoleverket har huvudansvaret för TEEP II, ett projekt inom det europeiska nätverket ENQA. Projektet går ut på att utvärdera joint degrees på masternivå. Huvudsyftet med projektet är att utarbeta och pröva en metodik för utvärdering av joint degrees. I projektgruppen ingår förutom Högskoleverket utvärderingsorganisationer från Frankrike, Katalonien, Nederländerna/Flandern, Storbritannien och Ungern. Inom TEEP II utvärderas tre program som fått Erasmus Mundus-stöd:

- Euro Hydro-Informatics and Water Management (Euro-Aquae)
- European Master of Arts in Media, Communication and Cultural Studies (CoMundus)
- European Master in Law and Economics (EMLE)

Sammanlagt 19 lärosäten över hela Europa är inblandade i dessa program. Högskoleverket har tillsammans med NVAO från Nederländerna/Flandern särskilt ansvar för utvärderingen av EMLE-programmet.

För att genomföra utvärderingen har tre bedömargrupper tillsatts, bestående av experter inom de olika ämnesområdena. Betoningen ligger inte på att detaljgranska utbildningens innehåll utan snarare på att bedöma hur väl de olika lärosätena samarbetar inom programmen och hur de säkerställer kvaliteten i utbildningens alla led. De medverkande lärosätena genomförde självvärderingar under våren 2005. Under försommaren och hösten genomförs platsbesök vid fem lärosäten knutna till varje program. En rapport om de respektive programmen samt en metodrapport publiceras i januari 2006 och projektet avslutas med en konferens i april 2006.⁹

---

⁸ <http://www.eua.be/eua/en/publications.jspx>

⁹ <http://www.enqa.net/projectitem.lasso?id=34837&cont=projDetail>

Bilaga. Double/Multiple/Joint Degrees – Current Situation in Countries Participating in Erasmus Mundus (Ingrid Riegler, European Commission 2005-02-22)

Country	Joint Diploma	Double/multiple Diploma	Minimum number of credits (ECTS)
BELGIUM (FR)	Possible	Possible	
BELGIUM (NL)	Possible for EM	Possible	
CZECH REPUBLIC	Possible	Possible	60
DENMARK	Possible, but only on a case-by-case basis. New law to ease this situation is in preparation.	Possible	Usually 120 (60 credits can be granted in rare cases as exception)
GERMANY	Possible	Possible	60
ESTONIA	Not possible	Possible	
SPAIN			
FRANCE	Possible only if already recognised as national diploma; otherwise the recognition process is very lengthy	Possible	120
GREECE			
IRELAND			
ITALY	Possible	Possible	
CYPRUS			
LITHUANIA	Not possible	Possible	120
LATVIA	Not possible	Possible	60
LUXEMBURG			
HUNGARY	Possible, but to be judged on a case-to-case basis	Possible	
MALTA			
THE NETHERLANDS	Not possible	Possible	
AUSTRIA	Possible	Possible	60 (but usually 120)

POLAND	Not possible, but new law in preparation	Possible	60 (but usually 120)
PORTUGAL	Possible	Possible	
SLOVENIA	Possible	Possible	
SLOVAK REPUBLIC		Possible	
FINLAND	Possible	Possible	120
SWEDEN	Not possible	Possible	
UNITED KINGDOM	Possible, but depending on the "law" of each institution	Possible	60
ICELAND	Not possible, but new law in preparation	Possible	
LIECHTENSTEIN			
NORWAY	Possible	Possible	